

Варіант 1
Завдання І етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
2026-2027 н.р.

10 КЛАС
Українська мова

Завдання 1-15 мають лише ОДИН правильний варіант. Оберіть цю відповідь та позначте її.

1. Виділена буква позначає той самий звук в усіх словах рядка (1 б.)

- А кукурудза, блюдце, діло
Б **сьорбати, весняний, всюди**
В баскетбол, нитці, молитва
Г вокзал, кладка, грек

2. На другий склад падає наголос в усіх словах рядка (1 б.)

- А **тризуб, рівнина, довідник**
Б каталог, центнер, читання
В донька, обіцянка, солодоші
Г травестія, позначка, звести

3. Букву и на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка (1 б.)

- А **плет...во, страхов...сько, вул...чка**
Б тр...мати, кл...котіти, к...шеня
В л...вада, побач...ння, пал...чка
Г м...тушня, пал...ця, увічл...во

4. Немає орфографічної помилки в рядку (1 б.)

- А Біломорсько-балтійський канал, Вища Рада юстиції України, Експозиційний центр України
Б Божий Суд, Віденська державна опера, Езопова мова
В **Берлінський єпископський ординаріат, Будинок кіно Національної спілки кінематографістів України, дитячо-юнацька спортивна школа**
Г Велике герцогство Люксембург, Державна архітектурно-будівельна інспекція України, Закрите акціонерне товариство

5. Лексичну помилку допущено в рядку (1 б.)

А гортати сторінки улюбленої книги	В відноситися з повагою до друзів
Б зробити похапцем і неякісно	Г набути цікавого досвіду

6. НЕПРАВИЛЬНО дібрано український відповідник до запозиченого слова в рядку (1 б.)

- А асимілювати – уподібнювати, акумулювати – накопичувати, вербувати – залучати
Б інфільтрація – просочування, іригація – зрошування, ментальність – душевний склад
В мізантроп – людиноненависник, нейтралітет – невторчання, опортуніст – пристосованець
Г **перманентний – сталий, спорадичний – непоодинокий, унітарний – неподільний**

7. Синонімами є всі слова в рядку, ОКРІМ (1 б.)

- А барвистий, кольоровий, багатоколірний

- Б променистий, сонцесяйний, світлоносний
В розлогий, коренистий, гіллястий
Г витівкуватий, жартливий, пересмішливий

8. Правильно витлумачено значення фразеологізмів у рядку (1 б.)

- А перейти Рубікон – прийняти безповоротне рішення, оливкова гілка – символ перемоги
Б співати дифірамби – бути в гарному настрої, прокрустове ложе – формальні рамки
В умивати руки – знімати з себе відповідальність за щось, блудний син – неслухняна людина
Г **авгієві стайні – велике безладдя, затягти пасок – обмежити себе у витратах, їжі**

9. Правильно написані всі слова в рядку (1 б.)

- А **навприсядки, раз у раз, куди завгодно, врозсип, напоготові**
Б вплав, навтікача, по всяк час, аніскільки, не мовби
В немовби-то, кінець-кінцем, дощенту, зозла
Г час-від-часу, наперекір, навznak, щовечора

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні (1 б.)

- А **Я знаю, що коли б отак увійти в темні кімнати і чиркнуть сірником, як все скочило б раптом на своє місце, стільці, канапи, вікна і навіть карнизи.**
Б Хто знає, може б, око моє встигло зловити образ людей, блідих, невиразних, як з гобеленів, всіх тих, що лишили свої обличчя в дзеркалах, свої голоси по шпарах і закамарках, форми — в м'яких волосяних матрацах меблів, а тіні — по стінах.
В За свідченням давньогрецького історика Геродота, амазонки були вправними вершницями, хоробрими, витривалими, дужими воячками, які добре володіли мечем, бойовою сокирою, списом, луком зі стрілами.
Г Старий Кайдаш зняв шапку, тричі перехрестився і пішов до церкви, загадавши синам ладнувати два вози з рублями для возовиці.

11. Суфікс -інн(я) має різне значення в словах рядка (1 б.)

- А хотіння, варіння, бродіння
Б волочіння, шарудіння, жаління
В **тремтіння, коріння, склепіння**
Г хрустіння, горіння, кипіння

12. Правильно узгоджені прикметники з іменниками в рядку (1 б.)

- А **сонячне Кальярі, засніжена Кіліманджаро, курортний Балі, смугаста окапі**
Б молодий шимпанзе, сильне сирово, екзотичне Корфу, елегантна фрау
В морська путасу, прекрасне Фудзі, сонячне Чилі, свійський зебу
Г спритний кенгуру, європейське бароко, приморський Кобулеті, звивисте Окаванго

13. Потрібно поставити у на місці всіх пропусків у рядку (1 б.)

- А перебував ... Ужгороді, жити ... Іспанії, працював ... Одесі
Б впав ... око, візитка ... гаманці, прочитав ... оголошенні
В **дзвінок ... двері, жила ... Львові, зустрінемося ... фое**
Г плавати ... океані, вистава ... театрі, впевнений ... успіху

14. Антоніми вжито в реченні (1 б.)

- А Адресант припустився помилки в індексі, тому лист довго не міг знайти свого адресата.
Б Його сподівання на швидку перемогу виявилися ефемерними, примарними, адже ситуація вимагала тривалої праці.

- В** Швидко мине цей день, а ти й не помітиш мене.
Г Її вчинками керував щирий альтруїзм, тоді як ним рухав виключно меркантилізм.

15. Спільнокореневими є всі слова в рядку (1 б.)

- А** школа, у школі, шкільний, школяр **В** вода, водний, водити, водогін
Б мед, медовий, медовик, медвяний, медонос **Г** сокіл, соковитий, сік, у соці

Завдання 16–20 на встановлення відповідності
(потрібно встановити по 4 «логічні пари»). У відповіді вкажіть номери елементів з першої колонки, які відповідають літерам з другої.
Наприклад, 1-А, 2-В, 3-Б і т.д.

16. Прочитайте речення. Визначте, якою частиною мови є виділені слова в реченні. Установіть відповідність між словом і частиною мови (4 б.).

- Хто ж ти така? **Як (1)** тебе на ймення?
- Не надишусь я тобою, **як (2)** зорю, не розлюблю.
- І Остапові стало жалко Соломію, страх **як (3)** жалко.
- У степах Тибету водиться дикий бик — **як (4)**, велика, сильна і витривала тварина.

1) як	А) іменник
2) як	Б) прислівник
3) як	В) частка
4) як	Г) сполучник
	Д) вигук

17. Установіть відповідність між словами та способами їх творення (4 б.):

1) Складання основ	А) дубок, сміливість, книжковий
2) Префіксально-суфіксальний	Б) обніжок, безталанний, надбрівний
3) Суфіксальний	В) співавтор, прадід, наглядач
4) Префіксальний	Г) працездатний, землемір, водогін

18. Установіть відповідність між реченнями та їхніми характеристиками (4 б.)

1) І марили айстри в розкішнім півсні про трави шовкові, про сонячні дні, — і в мріях ввижалась їм казка ясна, де квіти не в'януть, де вічна весна. (О.Олесь).	А) складне речення з різними видами зв'язку: з сурядним та підрядним зв'язком (однорідна підрядність)
2) Вже пізенько, як усі богомольці послули таким сном, що їх не розбудили б і лаврські дзвони, чернець вийшов з келії, знайшов той ряд, де лежала Мелашка, підкрався тихесенько та й натрапив якраз на бабу Палажку (І. Нечуй-Левицький).	Б) складнопідрядне речення з однорідною підрядністю
3) Ми зупинилися біля будинку, що стояв на краю села, де колись росла багатовікова липа.	В) складнопідрядне речення з неоднорідною та послідовною підрядністю
4) Розкажи мені, як цвітуть сади і як дзвенять струмки напровесні.	Г) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю
	Д) складносурядне речення

19. Установіть відповідності між реченнями та засобами ускладнення їхньої структури (розділові знаки пропущені) (4 б.).

1) відокремлена обставина	А) Не сиди склавши руки бо час швидко минає.
2) відокремлене означення	Б) Підійшовши ближче я вклоняюся Марфі й кажу через молоденьку сосну: «Здрастуйте, тітко» (Г. Тютюнник).
3) відокремлена прикладка	В) На щастя дощ швидко вщух і дарований день розквітнув знову (Олесь Гончар).
4) вставне слово	Г) Але всі грішники конячі були окремі від нас пригноблені засуджені безповоротно і навіки (О. Довженко)
	Д) Ні людський хлопець дядька Лева небіж Лукаш на ймення (Леся Українка).

20. Установіть відповідності між словами та фонетичними процесами, які у них відбуваються (4 б.).

1) багатше	А чергування (історичне) голосних та уподібнення приголосного за м'якістю
2) день - дня	Б спрощення приголосного звука та уподібнення приголосного за м'якістю
3) чернець - ченця	В чергування голосних та поява приставного приголосного
4) осі - вісь	Г чергування приголосних звуків
	Д уподібнення приголосного (асиміляція)

Українська література

Завдання 21-35 мають лише ОДИН правильний варіант. Оберіть цю відповідь та позначте її.

21. За жанром фольклорний твір «Втеча трьох братів з города Азова, з турецької неволі» – це:

- А) історична пісня;
- Б) дума;
- В) легенда;
- Г) балада.

22. Який художній прийом НЕ використано у цих рядках?

Хто сказав, що все уже відкрито?
Нащо ж ми народжені тоді?
Як нам помістити у корито
Наші сподівання молоді?

...Геть із мулу якорі іржаві —
Нидіє на якорі душа!..
Б'ються груди об вітри тужаві,
Каравела в мандри вируша.

В. Симоненко

- А) інверсія;
- Б) риторичні питання;
- В) метафора;
- Г) анафора

23. У поемі М. Вороного «Євшан-зілля» події відбуваються за часів князя:

- А) Володимира Мономаха;
- Б) Ярослава Мудрого;
- В) Володимира Великого;
- Г) Святополка Окаянного.

24. Знайдіть неправильне твердження:

Твір Тараса Шевченка «Сон» має підзаголовок «Комедія», оскільки:

- А) в ньому домінують сатира і сарказм як засоби комічного;
- Б) він належить до драматичного літературного роду;
- В) автор апелює до «Божественної комедії» Данте і уподібнює царську імперію до пекла;
- Г) у творі в образній формі представлено абсурд імперського правління.

25. У першій частині трилогії В. Нестайка «Тореадори з Васюківки» Книш шукав на острові Переекзаменовки:

- А) німецьку зброю;
- Б) козацькі скарби;
- В) німецький спирт;
- Г) Яву, який утік із села.

26. Який із перелічених творів був написаний на основі комедії І. Нечуя-Левицького «На Кожум'яках»:

- А) «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого;
- Б) «За двома зайцями» Михайла Старицького;
- В) «Назар Стодоля» Тараса Шевченка;
- Г) «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого

27. До кого звернені слова Оксани, героїні драматичної поеми Лесі Українки «Бояриня»:

Се що за звичай?

Я не холопка з в о т ч и н и твоєї!

- А) до майбутнього чоловіка Степана;
- Б) до брата Івана;
- В) до старого боярина;
- Г) до царя.

28. Григорій Квітка-Основ'яненко є основоположником жанру:

- А) балади;
- Б) соціально-побутової комедії;
- В) історичного роману;
- Г) поеми.

29. «З саодинокі на ціле татарське село кав'ярні дуже добре видно було і море, й сірі піски берега. В одчинені вікна й двері на довгу, з колонками, веранду так і перлась ясна блакить моря, в нескінченність продовжена блакитним небом. Навіть душе повітря літньої днини приймало м'які синяві тони, в яких танули й розпливались контури далеких прибережних гір».

Твір, уривок з якого наведений, має авторське жанрове визначення:

- А) симфонія;
- Б) новела;
- В) **акварель**;
- Г) шкіц

30. Жінки, які оплакують вдовиного сина в пісні «Ой летіла стріла», втілені у символічних образах:

- А) ластівок;
- Б) горлиць;
- В) **зозуль**;
- Г) лебідок

31. *«В мужика землянка вогка,
В пана хата на помості;
Що ж, неаарма люди кажуть,
Що в панів біліші кості!*

*У мужички руки чорні,
В пані рученька тендітна;
Що ж, неаарма люди кажуть,
Що в панів і кров блакитна!»*

Леся Українка

Який художній прийом вжито у виділених рядках?

- А) гіпербола;
- Б) **антитеза**;
- В) паралелізм;
- Г) евфемізм

32. Ліро-епічний фольклорний твір, присвячений фантастичним, історичним або побутовим подіям, що має напружений драматичний сюжет, це:

- А) пісня;
- Б) **балада**;
- В) переказ;
- Г) легенда.

33. Тугар Вовк, персонаж повісті І. Франка «Захар Беркут», оселяється серед тухольців, бо:

- А) переховується від ворогів;
- Б) мріє виати свою дочку Мирославу за Максима Беркута;
- В) **князь Данило подарував йому землі в Тухольщині**;
- Г) став радником Захара Беркута.

34. «Правду говорять: з гарної дівки гарна й молодиця; гарно завертиться, гарно й подивиться. <...> Дівчиною як була, бігає, сміється, щебече; а тепер якось ніби

розумніша стала: двір перейде тихо, велично, у вічі гляне з повагою. Очіпок червоний, намітка біла, довга, — і гетьману кращої жінки не треба, ей-богу!»

Така зміна відбулася після весілля з персонажкою:

- А) Мирославою з повісті І. Франка «Захар Беркут»;
- Б) Нимидорою з повісті І. Нечуя-Левицького «Микола Джеря»;
- В) **Мартою з оповідання Марка Вовчка «Викуп»;**
- Г) Соломією з повісті М. Коцюбинського «Дорогою ціною».

35. І раптом побачив сонце,
Красиве засмагле сонце,-
В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
Обминаючи хмари на небі...

Твір, цитату з якого наведено, має жанрове визначення:

- А) поема;
- Б) пісня;
- В) **балада;**
- Г) сонет.

Завдання 36–40 на встановлення відповідності

(потрібно встановити по 4 «логічні пари»). У відповіді вкажіть номери елементів з першої колонки, які відповідають літерам з другої.

Наприклад, 1-А, 2-В, 3-Б і т.д.

36. Які художні прийоми використано у фрагментах віршів? Звертайте увагу на виділені рядки.

1.Бабуни дощ, на клямці цяпота, <i>І стежка в яблуках вже стежкоюяблуката..</i> М. Вінграновський	А) персоніфікація
2. <i>Горобці в піску сипкому —</i> <i>Ніби діти у ставку...</i> М. Рильський	Б) метафора
3. Прокотився грім з розгоном, <i>Грають блискавок шаблі...</i> М. Рильський	В) авторський неологізм
4. Дзвенять у відрах крижані кружальця. Село в снігах, і стежка ані руш. <i>Старенька груша дихає на пальці,</i> їй, певно, сняться повні жмені груш. Ліна Костенко	Г) літота
	Д) порівняння

37. Установіть відповідність між фрагментом твору і стилем / напрямом, до якого він належить:

1. Нептун іздавна був дряпичка, Почув Енеїв голосок; Шатнувся зараз із запічка, Півкопи для його кусок!.. І миттю осідлавши рака, Схвативсь на його, мов бурлака, І вирнув з моря, як карась. Загомонів на вітрів грізно: "Чого ви гудете так різно – До моря, знаєте, вам зась!"	А) орнаментальний стиль
2. Почнемо не за вимислом Бояна, А просто, як насправді все було. Коли Боян, цей віщий соловейко, Співав комусь осанну величальну, То білкою носився по деревах, Землею — сірим вовком, а в підхмар'ї Орлом могутнім клекітно ширяв.	Б) романтизм
3. Зимою люди... боже мій! В хату не пустили. А весною, мов на диво, На мене дивились. А дівчата завітчались І почали звати Лілеєю-снігоцвітом; І я процвітати Стала в гаї, і в теплиці, І в білих палатах.	В) бароко
4. «Шершень — се образ людей, котрі живуть крадіжкою чужого і народжені на те тільки, щоб їсти, пити і таке інше. А бджола — се символ мудрої людини, яка у природженому ділі трудиться. Багато шершнів без пуття кажуть: нащо сей, до прикладу, студент учився, а нічого не має? Нащо, мовляв, учитися, коли не матимете достатку?... Кажуть се незважаючи на слова Сіраха: "Веселість серця — життя для людини" — і не тямлять, що природжене діло є для неї найсолодша втіха».	Г) реалізм
	Д) класицизм

38. Установіть відповідність між фрагментом твору і автором:

1. Коли б ми вірити могли, Які б ми витерпіли муки, Яку б вагу взяли на руки, Які б хрести ми понесли! Коли б ми вірити могли...	А) автор твору був викуплений з кріпацтва
2. Вона — це мати. Будь же сином, А не естетом, І станеш ти не папіряним — Живим поетом!	Б) автор(ка) твору очолював(ла) у Відні Союз українських журналістів
3. Безпощадній зброї сміху	В) першим оприлюдненим публіцистичним

Я боюся піддаватись, І, забувши давню гордість, Плачу я, щоб не сміятись.	твором автора(ки) був феміністський реферат «Якими нас прагнете?»
4. І не вітряно і не хмарно, Все заповнює весняний сміх! Цілий день я проброжу марно, Не зустрівши очей твоїх.	Г) автор(ка) твору видав(ла) свою першу збірку у віці 15 років
	Д) автор(ка) твору написав(ла) свій перший вірш у віці 9 років

39. Установіть відповідність між цитатою і твором:

1. «Усі вулиці в Вербівці ніби зумисне обсажені високими вербами: то поросли вербові кілки тинів. Усе село наче в розкішних алеях. Як залле Вербівку літнє палке сонце, як засипле її зверху золотом та сріблом сонячне марево, то вся кучерява долина здається залитою буйними зеленими морськими хвилями, що десь набігли з моря, й залили, й затопили долину, й скам'яніли, піднявшись високо вгору».	А) «Викуп» Марка Вовчка
2. «Лови на грубого звіра — то не забавка, то боротьба тяжка, не раз кровава, не раз на життя і смерть. Тури, медведі, дики — се небезпечні противники; стрілами з луків рідко кому удасться повалити такого звіра; навіть рогатиною, яку кидалось на противника при відповіднім приближенню, нелегко дати йому раду. Тож остатньою і рішучою зброєю було важке копіє, яким треба було влучити противника зблизька, власноручно, з цілою силою, відразу».	Б) «Микола Джеря» І. Нечуя-Левицького
3. «Приходимо ми з ним у неділю під те село. Сонечко вже низенько. Мій парубок, дивлюсь, ніби почав приставати. Примічаю мовчки... придержав, знаєте, ходу, — примічаю: зробився мій парубок зовсім другий чоловік. Всю дорогу був такий говіркий та веселий, бубонів, як міський дзвін, а тут ніби води в рот набрав: і брови здвинув, і голову повісив».	В) «Дорогою ціною» Михайла Коцюбинського
4. «Зашуміла вода й заревла. Кодацький поріг появилася ввесь од берега до берега, ввесь білий, вкритий піною та бризками. Байдак загув і полетів з лави на лаву рівно, як стріла. В одну мить його перенесло через поріг! Вода обризкала гребців й присипала Карпові кучері. Судно тихо загуло, як порожня бочка. Всі перехрестились».	Г) «Захар Беркут» І. Франка
	Д) «Запорожці» І. Нечуя-Левицького

40. Установіть відповідність

1. Реалістичні картини пролетаризації українського селянства змальовано у творі...	А) «Давня казка» Лесі Українки
2. Характерне для українського модернізму звернення до екзотичної тематики, життя та побуту інших народів можна простежити у творі...	Б) «Кавказ» Тараса Шевченка
3. Одвічне протистояння митця і можновладців здобуло художнє втілення у творі...	В) «Микола Джеря» І. Нечуя-Левицького
4. Проблему самовизначення народу, його звияжного протистояння імперським загарбникам порушено у творі...	Г) «Викуп» Марка Вовчка
	Д) «На камені» М. Коцюбинського

Ключ: 1Б, 2А, 3А, 4В, 5В, 6Г, 7В, 8Г, 9А, 10А, 11В, 12А, 13В, 14Г, 15Б, 16: 1 Б, 2, Г, 3 В, 4 А; 17: 1 Г, 2 Б, 3 А, 4 В; 18: 1 А, 2В, 3Г, 4Б; 19: 1Б, 2Г 3Д 4В; 20: 1Д, 2А, 3Б, 4В.

21Б, 22Г, 23А, 24Б, 25В, 26Б, 27А, 28Б, 29В, 30В, 31Б, 32 Б, 33В, 34В, 35В, 36: 1 –В); 2 – Д); 3 – Б); 4 – А); 37: 1 – Д); 2 – А); 3 – Б); 4 – В); 38: 1 – Б); 2 – Г); 3 – Д); 4 – В); 39: 1 – Б); 2 – Г); 3 – А); 4 – Д); 40: 1 – В); 2 – Д); 3 – А); 4 –Б)